

essence of the principles of organizing joint leadership of the defense and military forces in the Armed Forces of Ukraine are described. The scheme of the system of combined leadership of the defense and military forces in the Armed Forces of Ukraine is given.

The main functions between the structural divisions of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine are described in detail.

Key words: transformation, joint leadership of the defense and military forces, General Staff of the Armed Forces of Ukraine, Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine, structural units, organizational activities, organizational structure.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.69>

УДК 343.98

**Віктор Олексійович Савечко
завідувач відділу військових експертиз**

E-mail: viktor.savechko@kndise.gov.ua

**Олександр Вікторович Козлов
головний судовий експерт**

E-mail: oleksandr.kozlov@kndise.gov.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

**НАУКОВІ РОЗРОБКИ У ГАЛУЗІ ВІЙСЬКОВИХ
ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

У статті наведено основні результати проміжного звіту за 2019 рік науково-дослідної роботи «Розробка методики встановлення відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб вимогам нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах» щодо упровадження в діяльність військ (сил) стандартизованих угод (військових стандартів) Альянсу, визначення предмета, об'єкта, основних завдань та орієнтованого переліку питань військової експертизи з дослідження організації зберігання ракет і боєприпасів.

Ключові слова: *арсенал, база, боєприпаси, живучість, зберігання ракет та боєприпасів, майданчик відкритого зберігання, організації охорони та оборони, повсякденне життя і службова діяльність, пожежна безпека, протидія диверсіям та терористичним актам, ракетно-артилерійське озброєння, склад, сховище наземного типу.*

Збройні Сили України набувають спроможностей щодо ефективного реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, оборони

України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості, досягнення євроатлантичних стандартів та критеріїв, необхідних для набуття членства в НАТО.

Для упровадження в діяльність військ (сил) стандартизованих угод (військових стандартів) Альянсу, наказом Міністра оборони України був прийнятий Єдиний Перелік спроможностей Міністерства оборони України та Збройних Сил України (далі – Каталог спроможностей) [1].

Каталог спроможностей є переліком необхідних та наявних спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та деталізованих вимог до них. Цифровий дескриптор запроваджено з метою систематизації спроможностей, простоти використання у документах, що розробляються у процесі оборонного планування, а також у процесі створення системи управління оборонними ресурсами (DRMIS).

Каталог спроможностей рекомендовано для використання під час оцінювання спроможностей, формування (уточнення) вимог до спроможностей, розробки цільових програм розвитку спроможностей, планів державних закупівель і постачання матеріальних засобів, озброєння та військової техніки у війська (сили), капітального будівництва, підготовки Збройних Сил, розвитку військової науки та оборонних технологій, бюджетного запиту Міністерства оборони України, здійснення єдиного керівництва виконанням запланованих заходів тощо.

Каталог спроможностей повинен забезпечити єдиний понятійний апарат при здійсненні оборонного та стратегічного планування розвитку Збройних Сил України в інтересах їх стратегічного застосування.

Довідково:

Спроможність – це здатність структурної одиниці (елементу) Збройних Сил (сил оборони) або сукупності сил і засобів виконати поставлені завдання (забезпечити реалізацію визначених військових цілей) у конкретних умовах обстановки, за умов ресурсного забезпечення та відповідно до встановлених стандартів [1].

За останні роки чисельними є звернення органів досудового розслідування до експертних установ щодо випадків надзвичайних подій (вибухів) на арсеналах, базах та складах (далі – АБС) зберігання ракет та боєприпасів.

Невиконання заходів забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки при зберіганні ракет і боєприпасів призводить до виникнення надзвичайних ситуацій, значних людських жертв і матеріальних втрат, що підриває престиж Збройних Сил України і довіру цивільного населення до армії, про що свідчать надзвичайні ситуації, які виникали останнім часом в місцях зберігання ракет і боєприпасів (Рис. 1):

Проблемні питання на арсеналах, базах та складах зберігання ракет та боєприпасів:

- облік ракет та боєприпасів ведеться з порушенням нормативно-правових документів, інвентаризація проводиться не в повному обсязі;
- більшість запасу ракет та боєприпасів виступили встановленими термінами технічної придатності та термінами служби;

- зберігання ракет та боєприпасів організовано з порушенням вимог нормативно-правових документів, основний запас артилерійських боєприпасів зберігається на відкритому повітрі;
- протиповітряна оборона не забезпечує захист арсеналів та баз;
- щорічне недофінансування заходів Програми живучості (не обвалування місць зберігання; не укомплектованість периметровими та об'єктовими технічними засобами охорони, пожежною сигналізацією, засобами відеоспостереження тощо).

Рис. 1. Хроніка надзвичайних ситуацій на базах, складах та арсеналах Міністерства оборони України

Для приведення сил та засобів технічного забезпечення Збройних Сил України до спроможності реалізації визначених військових цілей за умов ресурсного забезпечення та відповідно до встановлених стандартів НАТО у Київському науково-дослідному інституті судових експертиз проводиться науково-дослідна робота щодо відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб вимогам нормативно-правових документів щодо зберігання ракет та боєприпасів.

Для можливості здійснення повного, об'єктивного та об'єктивного дослідження щодо встановлення відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб Збройних Сил України, а також інших утворених відповідно до законів України військових формувань вимогам нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах існує необхідність у розробці відповідної методики.

Предметом дослідження військової експертизи з встановлення відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб вимогам нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах є:

- документи щодо формування арсеналів, баз та складів, планування та організації виконання завдань повсякденного життя та службової діяльності;

- організації охорони, оборони; протидії диверсіям та терористичним актам (далі – ПТДА);

- пожежної безпеки та зберігання ракет та боєприпасів;

- живучості.

Об'єктами дослідження військової експертизи є:

- нормативно-правові акти з формування АБС, планування та організації завдань повсякденного життя та службової діяльності;

- організації охорони та оборони ПТДА;

- пожежної безпеки та зберігання ракет та боєприпасів;

- живучості, а також зі здійснення контролю над роботою АБС;

- положення структурних підрозділів та посадові обов'язки (інструкції) відповідальних осіб Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення сектору безпеки і оборони за планування та організації завдань повсякденного життя та службової діяльності, організації охорони та оборони, пожежної безпеки та зберігання ракет та боєприпасів, живучості, а також зі здійснення контролю над роботою АБС;

- дії (бездіяльність) з виконання (не виконання) посадовими особами нормативно-правових актів з формування АБС, планування та організації завдань повсякденного життя та службової діяльності;

- організації охорони та оборони;

- ПТДА;

- пожежної безпеки та зберігання ракет та боєприпасів;

- живучості, а також стан виконання загальних та безпосередніх (спеціальних) посадових обов'язків (інструкції);

- особові справи військовослужбовців та інші матеріали.

Основними завданнями судової військової експертизи при проведенні дослідження відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань вимогам нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах є встановлення:

- порядку роботи органів військового управління, командирів та начальників Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення сектору безпеки і оборони, які виконують покладені на них службові обов'язки з формування АБС, планування та організації завдань повсякденного життя та службової діяльності; організації охорони та оборони; ПТДА; пожежної безпеки та зберігання ракет та боєприпасів, інших засобів ураження; живучості, а також зі здійснення контролю над роботою АБС;

- дій (бездіяльності) з виконання (не виконання) посадовими особами Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення сектору безпеки і оборони нормативно-правових актів з формування АБС, планування та організації завдань повсякденного життя та службової

діяльності; організації охорони та оборони; ПТДА; пожежної безпеки та зберігання ракет та боєприпасів; живучості, а також стан виконання загальних та безпосередніх (спеціальних) посадових обов'язків (інструкції);

– причинно-наслідкового зв'язку дій (бездіяльності) посадових осіб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення сектору безпеки і оборони, що призвели до настання відповідних наслідків.

Метою роботи – є формування нормативно-методичної бази військової експертизи шляхом розробки «Методики встановлення відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб вимогам нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах».

Методи дослідження – загальнонаукові (спостереження, порівняння, аналіз та синтез, конкретизація), методи дослідження окремих наук та «Методика комплексного дослідження ракетно-артилерійського озброєння» (реєстраційний код 16.1.01) [2].

Питання щодо визначення структури експертної методики (структури методики експертного дослідження) багаторазово піднімалися в наукових роботах Т. В. Аверьянкової [3], О. Р. Росінської, Л. Є. Ароцкера [4], Р. С. Белкіна [5], А. І. Вінберга, Н. П. Майліс [6], О. Р. Шляхова [7] та інших вчених.

Аксіомою сучасного стану теорії судової експертизи є те, що методика експертного дослідження складається з послідовного викладення змісту її (методики) стадій [8].

Таким чином, проведений аналіз та синтезування набутої науково-методичної спадщини під час становлення та розвитку криміналістики, сучасного теоретичного та практичного досвіду дозволяє, визначити наступні стадії методики експертного дослідження.

1. Попереднє (підготовче) дослідження.
2. Роздільне (аналітичне) дослідження.
3. Експертний експеримент.
4. Порівняльне дослідження.

5. Оцінка результатів (синтез) проведеного дослідження та формулювання висновків.

6. Оформлення ходу та результатів експертного дослідження висновком [8].

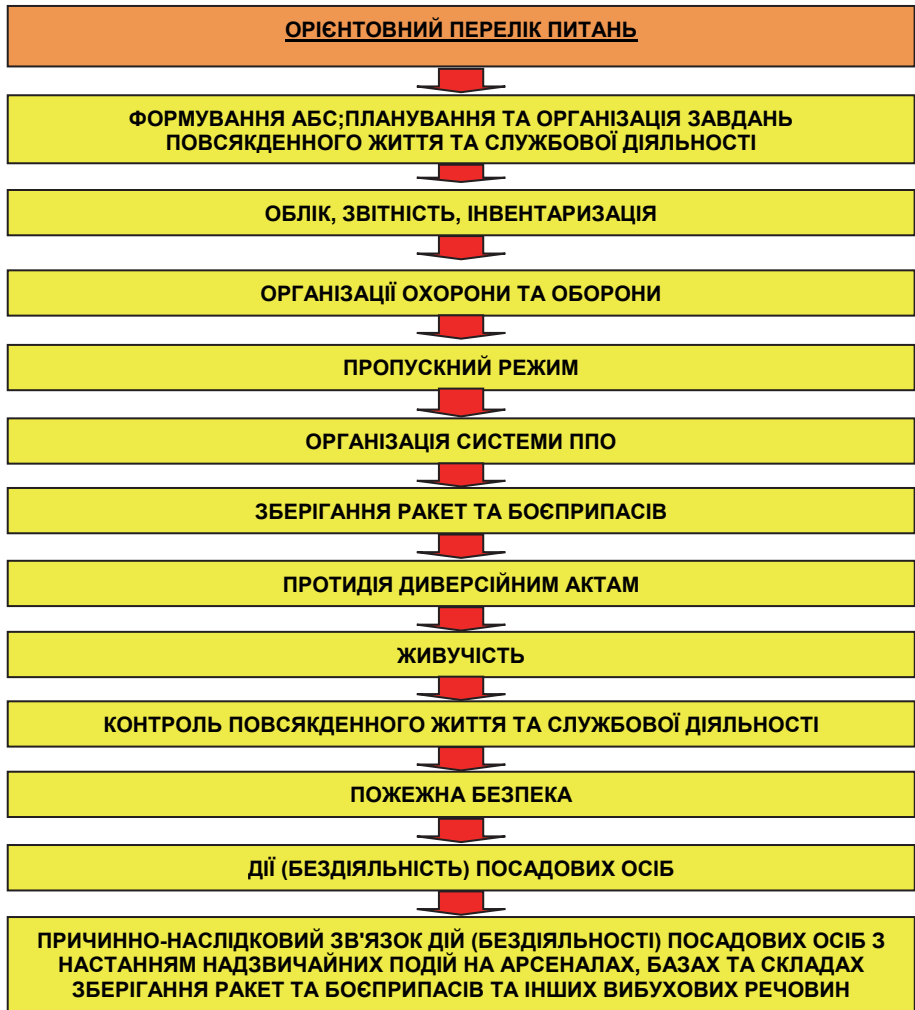
При проведенні судової військової експертизи з дослідження оцінки дій посадових осіб (керівників, командирів, начальників) вимогам нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах, експертного експерименту та порівняльного дослідження, можуть виключатися.

Орієнтовний перелік питань щодо дослідження відомостей про стан об'єктів АБС, дій (бездіяльності) посадових осіб наведено у Схемі № 1.

Результатом науково-дослідної роботи є формування нормативно-методичної бази військової експертизи шляхом розробки «Методики встановлення відповідності дій (бездіяльності) посадових осіб вимогам

нормативно-правових документів з організації зберігання ракет і боєприпасів та інших засобів ураження на арсеналах, базах та складах».

Схема № 1.

Перелік посилань

References

1. Про трансформацію системи об'єднаного керівництва силами оборони

1. On the transformation of the system of joint leadership of the defense and military forces

та військового управління у Збройних Силах України: наказ Міністра оборони України від 29 березня 2019 року № 141. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU_S31834.html.

2. *Комплексне дослідження ракетно-артилерійського озброєння: методика*. Київ: КНДІСЕ, 2019. 58 С. (реєстр. код 16.1.01).

3. *Аверьянова Т. В.* Судебная экспертиза: курс общей теории. Москва: НОРМА, 2008. 480 С.

4. *Ароцкер Л. Е.* Теоритические основы советской криминалистической экспертизы. *Криминалистическая экспертиза*. Москва, 1966. Вып. 4. С. 63.

5. *Белкин Р. С.* Криминалистическая энциклопедия. Москва, 2000. 334 С.

6. *Зинин А. М., Майліс Н. П.* Судебная экспертиза: учебник. Москва: Право и закон; Юрайт-Издат, 2002. 320 С.

7. *Шляхов А. Р.* Общие положения методики криминалистической экспертизы: метод. пособ. для экспертов. Москва: ВНИИСЭ, 1961. 119 С.

8. *Рувін О. Г., Полтавський А. О., Бондар М. Є.* та ін. Розробка експортних методик: зміст, структура, оформлення (з урахуванням міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні): метод. рек. Київ: КНДІСЕ, 2014. 76 С.

in the Armed Forces of Ukraine: order of the Minister of Defense of Ukraine dated March 29, 2019. No. 141. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU_S31834.html. (In Ukrainian)

2. *A comprehensive study of missile and artillery weapons: methodology*. Kyiv: KNDISE, 2019. 58 p.(registered code 16.1.01). (In Ukrainian)

3. *Averianova, T. V.* (2008). Forensic examination course of general theory. Moscow: NORMA. 480 p.(In Russian)

4. *Arotsker, L. Ye.* (1966). The theoretical foundations of the Soviet forensic examination. Forensic expertise. Moscow. Issue 4, P. 63. (In Russian)

5. *Belkin, R. S.* (2000). Criminalistic Encyclopedia. Moscow. 334 p.(In Russian)

6. *Zinin, A. M., Miles, N. P.* (2002). Forensic examination: textbook. Moscow: Pravo i zakon; Yurait-Izdat. 320 p.(In Russian)

7. *Shliakhov, A. P.* (1961). General provisions of the methodology of forensic examination: methodology for experts. Moscow: VNIISE. 119 p.(In Russian)

8. *Ruvyn, O. H., Poltavskiy, A. A., Bondar, N. E.* et al. (2014). Development of export methods: content, structure, design (taking into account international standards of quality management systems adapted in Ukraine): methodological recommendations Kyiv: KNIDISE. 76 p.(In Ukrainian)

НАУЧНЫЕ РАЗРАБОТКИ В ОБЛАСТИ ВОЕННЫХ ЭКСПЕРТНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

В. А. Савечко

А. В. Козлов

В статье, изложены основные результаты научно-исследовательской работы «Разработка методики установления соответствия действий (бездействий) должностных лиц требованиям нормативно-правовых документов по организации хранения ракет и боеприпасов и других средств поражения на арсеналах, базах и складах» (2019).

Изложены материалы по внедрению в деятельность войск (сил) военных стандартов Альянса, определение предмета, объекта, основных задач и

ориентированного перечня вопросов военной экспертизы по исследованию организации хранения ракет и боеприпасов.

Применение методики распространяется на исследование вопросов:

– по формированию арсеналов, баз и складов; планированию и организации задач повседневной жизни и служебной деятельности; организации охраны и обороны; противодействия диверсиям и террористическим актам; пожарной безопасности; хранения ракет и боеприпасов; живучести;

– определению причинно-следственной связи соответствия действий (бездействий) должностных лиц Вооруженных Сил Украины, других образованных в соответствии с законами военных формирований, правоохранительных органов специального назначения сектора безопасности и обороны действующему законодательству (функциональным обязанностям, инструкциям).

Ключевые слова: арсенал, база, склад, боеприпасы, живучесть, хранение ракет и боеприпасов, площадка открытого хранения, организация охраны и обороны, повседневная жизнь и служебная деятельность, пожарная безопасность, противодействие диверсиям и террористическим актам, ракетно-артиллерийское вооружение, хранилище наземного типа.

SCIENTIFIC DEVELOPMENTS IN THE FIELD OF MILITARY EXPERT RESEARCH

**V. Savechko
A. Kozlov**

The article deals with the main results of the interim report for 2019 of the research work “Development of a methodology for establishing the conformity of actions (inactions) of officials with the requirements of regulatory documents on the organization of storage of missiles and ammunition and other means of destruction at arsenals, bases and warehouses” on the implementation of the activity of the troops (forces) of the Alliance’s military standards, the definition of the subject, object, main tasks and indicative list of issues of military expertise on the study of storage organization of missiles and ammunition.

Application of the methodology relates to the research of the following issues:

– the formation of arsenals, bases and warehouses; planning and organizing of daily life tasks and official activities; security and defense organization; countering sabotage and terrorist attacks; fire safety; storage of missiles and ammunition; fail safe;

– determining the causal link between the actions (inactions) of the officials of the Armed Forces of Ukraine, other forces formed in accordance with the laws of the military forces, law enforcement agencies of the security and defense sector to the current legislation (functional duties, instructions).

Key words: arsenal, base, warehouse, ammunition, fail safe, storage of missiles and ammunition, open storage area, organization of security and defense, daily life and official activities, fire safety, counteraction to sabotage and terrorist attacks, rocket and artillery weapons, ground-type storage.